

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

Tourism behavior of high-quality tourists in the elderly Group

Samut Songkhram Province

ธวัช พุ่มดารา¹ (Tawat Phumdara)

สุวิตา พุกษาอาภรณ์² (Suwita Prugsarpom)

อีเมลล์ tawat.ph@ssru.ac.th โทรศัพท์ 0873539383

อีเมลล์ suwita.pr@ssrt.ac.th โทรศัพท์ 0914628295

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวคุณภาพสูง จังหวัดสมุทรสงคราม 2) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม และ 3) ศึกษาเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวคุณภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก โดยอันดับที่ 1 คือ ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 2 คือ เน้นการท่องเที่ยวระหว่างวันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 4 คือ เดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 5 คือ ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก และอันดับที่ 17 คือ สนใจด้านความงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมไทยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ตามลำดับ

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจ โดยใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-3 วัน นิยมการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ประเพณี โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในช่วงฤดูกาลไหนของประเทศ เน้นการท่องเที่ยวที่มีเวลาพักผ่อน ไม่เหนื่อยจนเกินไป การเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางร่วมกับกับบุตรหลาน ญาติ พี่น้อง หรือคนในครอบครัว นิยมกิจกรรมที่ได้ชมธรรมชาติ ทัศนียภาพ ทุ่งดงนาในทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวจะมีบุตรหลาน ญาติ และคนในครอบครัว เป็นผู้ค้นหาข้อมูลและจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : พฤติกรรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวคุณภาพสูง, นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ABSTRACT

A study on tourism behavior of high-quality tourists in the elderly group Samut Songkhram Province, using a mixed method (Mixed Method) both quantitative and qualitative research methods. The objectives were set for 1) To study the general condition of high quality tourism Samut Songkhram Province 2) To study the tourism behavior of high-quality tourists in the elderly group. and 3) To study the conducive conditions for the success of quality tourism of elderly tourists. Samut Songkhram Province

The results of the quantitative study revealed that the tourism behavior of high-quality tourists of the elderly group Samut Songkhram Province, the average was at a high level, the first place was who liked to travel slowly, not hurriedly, who liked to stay for a long time, the average was at a high level, the second was to focus on travel between generations with a high average, and the third was used. The average travel time for each trip was less than 3 days, with a high average; 4th, traveling to exotic locations with a high average; 5th, travel time was usually during Saturday and Sunday have a high average level, and 17th place was the most interested in the beauty of nature and Thai culture with a moderate average, respectively. The qualitative study results found that most of the elderly in this group had the purpose of traveling to relax, rehabilitate, physically and mentally. Using the duration of tourism 1-3 days, popular tourism during festivals, traditions, regardless of whether it is in any season of the country. The Emphasis on tourism with leisure time not too tired, Traveling is often accompanied by children, relatives, siblings or family members. Popular activities that can see nature beautiful historical scenery, the tourism will have children, relatives and family members. It is a person who searches for information and organizes travel planning.

Keywords: Tourism behavior, high-quality tourists, elderly tourists

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เป็นร้อยละ 32.10 ในปี พ.ศ. 2583 (ค.ศ. 2040) จากแนวโน้มของเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ และการท่องเที่ยวแบบมีคุณภาพของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะทำให้การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นตลาดหนึ่งที่มีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว ภายใต้การท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบหรือท่องเที่ยวแบบเนิบช้า โดยไม่สร้างผลกระทบต่อทำลายทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้สูงอายุมักจะมีรูปแบบและพฤติกรรมท่องเที่ยว ที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป ดังเช่น เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความมั่นคงด้านความปลอดภัย ความมั่นคงด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นและเนื่องจากผู้สูงอายุมักมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว ดังนั้น จึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการ การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนในการเสริมสร้างกลยุทธ์ การท่องเที่ยว ทั้งส่วนงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนท้องถิ่น และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงจะถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป ของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของของการท่องเที่ยวคุณภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

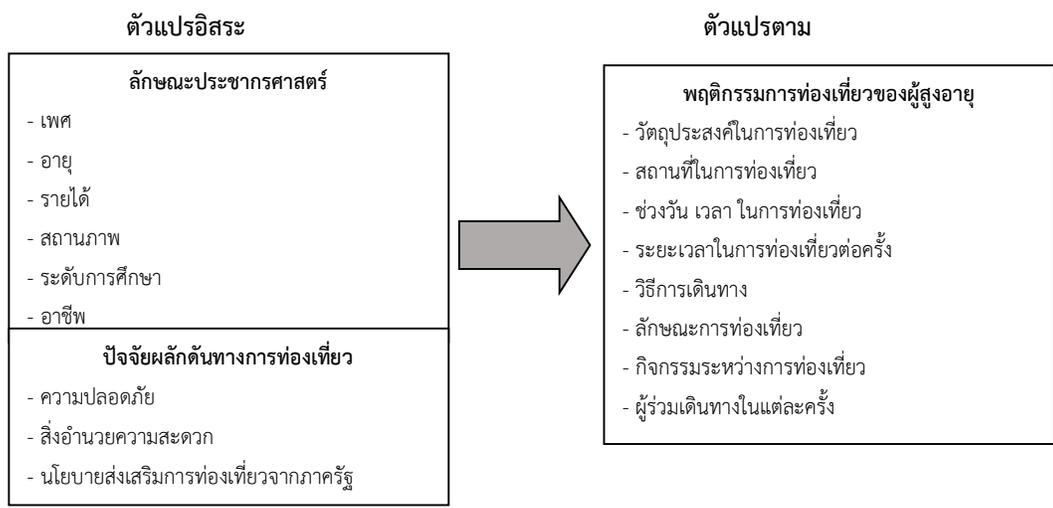
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพบริบททั่วไปของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ทราบถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อการท่องเที่ยวคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. ทราบถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของของการท่องเที่ยวคุณภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สูงอายุทราบบริบท แนวทาง พฤติกรรม และความต้องการในการท่องเที่ยวคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อการประยุกต์ใช้ ปรับปรุง และพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและตรงความต้องการในมุมมองของกลุ่มผู้สูงอายุ
5. เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐบาล เอกชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เห็นแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวคุณภาพสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยวคุณภาพ

เหตุผลสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเดิมหรือการท่องเที่ยวแบบเดิมให้มีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยวกลายเป็นกระแสนิยมของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันคือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้เป็นแบบแผนนั้นไม่ได้รับความนิยมเหมือนในยุคก่อน การท่องเที่ยวแบบเดิมนานวันก็ยิ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่ำลง เพราะกลายเป็นการท่องเที่ยวมวลชนที่ใช้เวลาเดินทางไปกับการเข้าชมและถ่ายภาพตามแหล่งท่องเที่ยว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556, หน้า 25) ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวจากการเดินทางเข้ามาเที่ยวชมของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์การเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางจึงเปลี่ยนไปโดยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวมีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560, หน้า 8) ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ที่มากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ๆ ทั่วไป ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คน ประเพณีท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว กลายเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ยกระดับความเป็นอยู่ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ลดการรั่วไหลของรายได้ไปยังธุรกิจต่างประเทศ และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว (บุญยสุภษฏ์ อเนกสุข, 2559, หน้า 5) ที่ส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวหลายกิจกรรมไปตามลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการรับรู้หรือการทำกิจกรรมท่องเที่ยวแบบพิเศษร่วมกัน เช่น การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบหรือการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าที่เน้นความละเมียดละไม หรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งนับว่าเป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่ให้คุณค่าเพิ่มจากทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวคุณภาพต้องทำให้ได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนที่ทำความเข้าใจกับการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยต้องเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เนื่องจากจะสามารถเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่อยู่ในความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพที่จะกล่าวถึงในบทความนี้ก็คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นตลาดเฉพาะที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในปัจจุบันด้วยโครงสร้างทางประชากรของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากการคาดการณ์ของสหประชาชาติว่าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น จาก 687.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 1,968 ล้านคนในปี พ.ศ. 2593 และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่างชาติในประเทศไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดย ในปี พ.ศ.2563 มีจำนวนมากถึง 7 ล้านคนต่อปี (จิราวดี รัตนไพฑูริย์ชัย, 2557, หน้า 1) อีกทั้งยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงคือ มีความยินดีที่จะจ่าย หรือมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อแลกกับการบริการทางการท่องเที่ยวที่ดีเป็นพิเศษ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพ

การท่องเที่ยวคุณภาพนับว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ของการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมอย่างรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ที่เน้นการตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยที่พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวคุณภาพว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมเน้นชุมชนเร่งฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและบริการให้ได้มาตรฐาน การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวรวมถึงการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวคุณภาพตามความหมายของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA, Pacific Asia Travel Association) คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism และ Eco Tourism) ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (PATA 60th Anniversary and Conference, 2013 อ้างถึงใน มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, 2557) นอกจากนี้การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพยังหมายถึง การท่องเที่ยวที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว (นพพร จันทร์นำชู และคณะ, 2559)

จากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคุณภาพที่ผ่านมา นั้น ทำให้เห็นได้ว่าความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพในงานวิจัยชิ้นนี้ จะเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1) การท่องเที่ยวคุณภาพเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้เกิดความยั่งยืน หากยึดหลักตามความหมายของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวคุณภาพคือการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ยึดหลักการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ความต้องการที่จะพัฒนาคน และยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นร่วมด้วย

2) การท่องเที่ยวคุณภาพถือเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวที่เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นส่วนร่วมในการดำเนินการหรือการนำเสนอทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนตนเองให้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพร้อมให้บริการทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่เศรษฐกิจของชุมชน ทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวที่ให้ความหมายมากกว่าแค่การพักผ่อน หรือความสนุกสนานและความบันเทิง แต่หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

3) ในด้านของการจัดการท่องเที่ยวเชิงตลาดเป็นตัวกำหนดการท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นการเน้นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง (Niche Market) หรือเน้นการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ดังนั้นการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นตลาดใหม่สำหรับการท่องเที่ยวที่เมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ ต้องมุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นตลาดที่มีคุณภาพและมีกำลังซื้อในการท่องเที่ยวสูงกว่าตลาดทั่วไป พื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และต้องคัดสรรสินค้าทางการท่องเที่ยวให้ตรงกับความ ต้องการ และรองรับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องด้วยพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเฉพาะตัวโดยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแต่ละประเภท (Cohen, E., 1979, pp. 179 - 201) ดังนี้คือ

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบที่ต้องการได้รับความสำราญ (Recreational tourists) เน้นความสำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนร่างกาย เน้นความสำราญเพลิดเพลิน ดังเช่น การศึกษาของ พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ นอกจากนี้ ยังพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยยังมีความชอบท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ประเพณี (กรวรรณ สังขร และคณะ, 2558) สำหรับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรปเอง ก็พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุออกเดินทางท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อนและคลายเครียดเช่นเดียวกัน (Aswin Sangpikul, 2007; ราณี อิลิชัยกุล และคณะ, 2552)

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ (The experiential tourists) หมายความว่า เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์จริงจากแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส ดังเช่น การศึกษาของ Aswin Sangpikul (2007) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความต้องการการเพิ่มพูนความรู้ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และต้องการค้นหาความแปลกใหม่จากการมาท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2554) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการได้รับข้อมูลความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวที่ละเอียดมากกว่าปกติ เพราะว่าเคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว จึงต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวควรมีคุณค่าที่มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมถึงแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรปเองก็พบว่า เพื่อเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่ และเพื่อท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใหม่

3) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบต้องการสัมผัสกับคนท้องถิ่น (The experimental tourists) โดยมีลักษณะเด่นคือ ชอบติดต่อกับคนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น เนื่องจากผู้สูงอายุยังมีความต้องการทางสังคม เป็นผู้ที่ยากมีความ กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น และยังต้องการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมือนอยู่ในวัยกลางคนให้มากที่สุด ดังที่ (Eliopoulos, 1987, p. 28, อ้างถึงในสามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2558, หน้า 17) ได้กล่าวว่า สังคมควรให้การ สนับสนุนให้มีกิจกรรมที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุด้วยกัน และต้องให้มีความเหมาะสมกับกระบวนการ ยกตัวอย่าง เช่น เปลี่ยนไปทำกิจกรรมที่ใช้ปัญญาแทนการใช้กำลังกาย

4) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The existential tourists) ซึ่ง นักท่องเที่ยวประเภทนี้มีความต้องการฝั่งตัวเอง หรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น ชอบใช้เวลา อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นเวลานาน ดังเช่นการศึกษาของ วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2554) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนานเหมือนการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ (Slow tourism)

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พฤติกรรมการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จากผลงานของเหล่านักวิชาการในอีกมุมมองหนึ่ง เป็นดังนี้ คือ

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นสิ่งดึงดูดใจต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสความรู้สึกได้ยาวนานเหมือนการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ และต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้รวดเร็วเหมือนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ทำให้การเดินทางมีความล่าช้า (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2554) โดยเป้าหมายประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเน้นการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ (Recreational tourism) และการใช้ชีวิตท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ เนื่องมาจากคุณลักษณะพิเศษของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้สูงอายุอาจต้องประสบกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวคือ ความเสี่ยงทางการเดินทาง เช่น การเดินทางที่มีระยะทางค่อนข้างไกลและใช้ระยะเวลาเวลานาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเมื่อยล้าของร่างกายและจิตใจได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S. and Furong, C., 2009)

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ โดยมีครอบครัวหรือญาติร่วมเดินทางและร่วมตัดสินใจ ซึ่งผู้สูงอายุนิยมเดินทางไปเที่ยวกับลูกหลาน ญาติพี่น้อง หรือคนในครอบครัว (พงศ์เสวก อเนกจรรย์พร, 2558) เช่นเดียวกับ Nimrod, G. (2008) ที่พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ คือ ไม่สามารถขาดเพื่อนร่วมเดินทาง

3) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าความหรูหรา ทั้งการเดินทางโดยทางเท้าและทางรถยนต์ เช่น ถนนต้องมีความลาดชันน้อย เรียบ และสามารถใช้รถเข็นได้ นอกจากนี้ระยะทางในการเที่ยวชมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมงต่อรอบ ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2554) เช่นเดียวกับ กรวรรณ สังขกร และคณะ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน เช่น การแค่วันละครั้งวัน หรือต้องมีเวลาให้พักก่อนไปอีกสถานที่หนึ่ง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

4) ด้านความปลอดภัย โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยของเมืองท่องเที่ยวที่ตั้งของที่พัก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ราณี อิลิชัยกุล และคณะ, 2552) และให้ความสำคัญกับการบริการด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่นำเที่ยวต้องควรมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล มีจุดบริการด้านสุขภาพในสถานที่ท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์ (กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558) ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดีและคุ้มค่าจากผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก และมีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่ดีขึ้นเป็นพิเศษ

5) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการติดเชื้อทางด้านอาหารและน้ำได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S., Furong, C., 2009) และนอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอจุดเด่นของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งการเลือกซื้อสินค้าระลึกของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเน้นเป็นสินค้าที่สามารถใช้เป็นเครื่องประดับบ้านได้ และราคาไม่แพงแต่ดูดี เพื่อให้เป็นที่ระลึกแก่บุคคลอื่น และเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2554)

ดังนั้น รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวทั่วไปคือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คำนึงถึงความคุ้มค่าในการบริการทางการท่องเที่ยว เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือก

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญกับการจัดบริการเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ โดยพิจารณาการเลือกร้านอาหารและประเภทของอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีความต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่ดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่เป็นพิเศษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรลักษณ์ ชิตเชียว (2550) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับแรก และต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ ซึ่งให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก (Kotler, P. and Armstrong, G., 2006; จิราวัตี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557; กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558; พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ, 2559)

การท่องเที่ยวคุณภาพนั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุม 3 มิติ คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยดำเนินงานอย่างสมดุลระหว่างกันโดยไม่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายในพื้นที่ท่องเที่ยว รวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ที่เน้นการท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมด้านศิลปะ ทัศนกรรม หรือการทำอาหาร เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เองก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาการชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

รูปแบบการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมาล้วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพได้ โดยปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและลักษณะทางการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ตามอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวคุณภาพควรประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง ซึ่งสามารถอาศัยหลักการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และ

2. นักท่องเที่ยวคุณภาพสูง ซึ่งจากการรายงานของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงสุด

สำหรับประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศรวมไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีกำลังซื้อสูง และมีเวลาสำหรับการท่องเที่ยวได้ยาวนานกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อรักษาและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพเหล่านี้ภาครัฐควรมุ่งเน้นยกระดับการท่องเที่ยวให้ทัดเทียมและให้มีความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวต่อไปได้และยังเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดีขึ้นได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เที่ยวนในประเทศไทย และมาเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 510,464 คน (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่างแล้วแบ่งตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจนครบจำนวน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยวคุณภาพ 2) แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพ 3) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้สำหรับการศึกษา โดยกำหนดวิธีการศึกษาแบบมีวิธีการหลักและมีวิธีการเสริม ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากที่ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) และ การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) รวมไปถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดจังหวัดสมุทรสงคราม จากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน/ประเพณี/วัฒนธรรม และ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุคุณภาพสูง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 เพศชาย จำนวน 169 คิดเป็นร้อยละ 42.25 ตามลำดับ อายุส่วนใหญ่อายุ 61 – 65 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รองลงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ตามลำดับ รายได้ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 รองลงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-15,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 ตามลำดับ สถานภาพส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงสถานภาพหม้าย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 ตามลำดับ การศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย / อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 รองลงระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 ตามลำดับ อาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ เป็นต้น

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	จัดลำดับ
1) ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างน้อย 3 วัน	3.39	0.55	ปานกลาง	15
2) มักไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม	3.53	0.65	มาก	9
3) นิยมเดินทางมาเป็นคู่หรือกลุ่มเล็ก	3.38	0.53	ปานกลาง	16
4) สนใจด้านความงดงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมไทยมากที่สุด	3.31	0.60	ปานกลาง	17
5) ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่า 5,000 บาทต่อครั้ง	3.50	0.51	มาก	11
6) ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด	3.58	0.56	มาก	6
7) นิยมใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 1-3 สัปดาห์	3.54	0.58	มาก	8
8) มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1-2 ครั้ง	3.41	0.60	มาก	14
9) ชอบสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุด	3.57	0.45	มาก	7
10) ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์	3.61	0.52	มาก	5
11) ส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวไปกับลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุด	3.49	0.50	มาก	12
12) ลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องเป็นผู้วางแผนการเดินทาง	3.48	0.61	มาก	13
13) ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วัน	3.76	0.41	มาก	3
14) ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ	3.90	0.45	มาก	1
15) เน้นการท่องเที่ยวระหว่างรุ่น	3.80	0.48	มาก	2
16) เดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่	3.75	0.52	มาก	4
17) ใช้บริการที่มีความสุภาพและหรูหรา	3.51	0.52	มาก	10
รวม	3.55	0.53	มาก	

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากตารางที่ 1 ผลศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.55, SD= 0.54) โดยเรียงลำดับระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.9, SD=

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

0.449) อันดับที่ 2 คือ เน้นการท่องเที่ยวระหว่างรุ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.8$, $SD = 0.482$) อันดับที่ 3 คือ ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.409$) อันดับที่ 4 คือ เดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.518$) อันดับที่ 5 คือ ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.523$) อันดับที่ 6 คือ ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, $SD = 0.557$) อันดับที่ 7 คือ ชอบสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, $SD = 0.451$) อันดับที่ 8 คือ นิยมใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 1-3 สัปดาห์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $SD = 0.581$) อันดับที่ 9 คือ มักไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 0.648$) อันดับที่ 10 คือ ใช้บริการที่มีความสุภาพและหรรหามีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, $SD = 0.52$) อันดับที่ 11 คือ ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่า 5,000 บาทต่อครั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.5$, $SD = 0.513$) อันดับที่ 12 คือ ส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวไปกับลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, $SD = 0.5$) อันดับที่ 13 คือ ลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องเป็นผู้วางแผนการเดินทางมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.608$) อันดับที่ 14 คือ มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1-2 ครั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$, $SD = 0.599$) อันดับที่ 15 คือ ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวน้อยกว่า 3 วันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, $SD = 0.548$) อันดับที่ 16 คือ นิยมเดินทางมาเป็นคู่หรือกลุ่มเล็กมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, $SD = 0.531$) อันดับที่ 17 คือ สนใจด้านความงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมไทยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, $SD = 0.6$)

เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ ค่า t-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มากกว่า เพศหญิง

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอายุ ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 55 – 60 ปี มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 66 – 70 ปีและ 20,000 บาท ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 61 – 65 ปี มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 70 ปีขึ้นไป และ กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 66 – 70 ปี มี

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ70 ปีขึ้นไป

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านสถานภพการสมรส ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภพการสมรสที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระดับการศึกษา ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ต่ำกว่า มัธยมศึกษาดอนปลาย มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาดอนปลาย / อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า, ปริญญาตรีและ สูงกว่าปริญญาตรี และ กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาดอนปลาย / อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ปริญญาตรี

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอาชีพ ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพ รับจ้าง และ ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้าง มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และ กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านรายได้ต่อเดือน ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาทมีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาทและ 20,000 บาท ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 5,000-15,000 บาท มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาทและ 20,000 บาท ขึ้นไป และ กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีพฤติกรรมการณ์ท่งเท่ยวของนักท่งเท่ยวคุณภพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จ้งหวัดสมุทรสงครม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 20,000 บาท ขึ้นไป

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. สภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามจะเป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่เพียง 416.71 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 206,268 คน ความหนาแน่นของประชากร 495 คนต่อตารางกิโลเมตร แต่ได้รับสมญานามว่า “เวนิสตะวันออกดินแดนสุดท้ายของเมืองไทย” ด้านภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน และสุดสายที่ปากอ่าวแม่กลอง มีป่าไม้แสม หรือโกงกาง แต่ไม่มีภูเขาทำให้เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำสวน ทำไร่ ทำนา และการประมง ไม่ว่าจะเป็นน้ำทะเล น้ำกร่อย และน้ำจืด รวมทั้งความพร้อมของแหล่งอาหารจากธรรมชาติ ทั้งนาเกลือ ปลาทุบ๊ะแม่กลอง กุ้ง หอย ปู ปลา และอาหารทะเลสดอื่น ๆ อีกทั้งน้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลสด หมาก พลู ส้มโอ ลิ้นจี่ และชมพูสุาหราก เป็นต้น

ด้านประวัติศาสตร์ สมุทรสงครามถือเป็นเมืองอนุรักษ์วัฒนธรรมแหล่งใหญ่ของชาติ ถูกขนานนามให้เป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ มีบุคคลสำคัญ คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 2 ที่ทรงเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม จึงได้ฟื้นฟูทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และวรรณกรรมให้คงอยู่คู่กับจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยเรื่องเล่าในลักษณะทางวรรณกรรมด้วย การมีเรื่องเล่าหรือนิทานประจำถิ่นจัดเป็นสมบัติทางวรรณศิลป์ให้กับคนในท้องถิ่นเล่าสู่กันฟัง หรือเพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์ให้กับท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ อาทิเช่น อุทยานรัชกาลที่ 2 ตลาดน้ำอัมพวา วัดบางกุ้ง เป็นต้น

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ฟื้นฟู ร่างกาย และจิตใจ โดยใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-3 วัน นิยมการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ประเพณี โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในช่วงฤดูกาลไหนของประเทศ เน้นการท่องเที่ยวที่มีเวลาพักผ่อน ไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป การเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางร่วมกับบุตรหลานญาติพี่น้องหรือคนในครอบครัว นิยมกิจกรรมที่ได้ชมธรรมชาติ ทักทายพวงมาลัยทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวจะมี บุตรหลานญาติ และคนในครอบครัว เป็นผู้ค้นหาข้อมูลและจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ผู้สูงอายุบางรายที่เกษียณอายุการทำงานแล้วจะมีสวัสดิการหรือบำนาญที่รัฐมอบให้ เป็นรายได้ประจำเดือนที่มั่นคง ตัดสินใจเลือกจังหวัดสมุทรสงครามเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่รองรับความต้องการได้อย่างหลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ใช้เวลาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัฒนธรรมที่เอกลักษณ์สวยงาม ผู้สูงอายุชื่นชอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นเพื่อการพักผ่อน ชมธรรมชาติ โบราณสถาน เดินทางไปเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยการท่องเที่ยวลักษณะนี้ผู้สูงอายุ นอกจากจะต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน รวมถึงวัฒนธรรมเชิงลึกเพื่อเรียนรู้ความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการได้ย้อนรอยอดีตทางวัฒนธรรม ชื่นชอบการชมแสดงทางวัฒนธรรม ยังต้องการที่พัก ร้านอาหารพื้นเมือง และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนันทนาการ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อกิจกรรมในเชิงรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ

การท่องเที่ยวลักษณะนี้ กลุ่มผู้สูงอายุคาดหวังที่จะสร้างความกระปรี้กระเปร่า อ่อนกว่าวัย อีกทั้งยังมีรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยในการผ่อนคลายร่างกายจิตใจและสมอง ผักผ่อนอารมณ์ให้มันคง อาศัยการทำงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ ท่องถิ่นตามแบบคุณภาพชีวิตและได้สัมผัสประสบการณ์เชิงลึก โดยมีตัวอย่างของรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าของ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ชาวสมุทรสงคราม เช่น กิจกรรมการร้องเพลงย้อนยุค การนั่งเรือดูหิ่งห้อย ชมกิจกรรมการเคียวตาลมะพร้าว ซิมผลไม้
ในสวนผลไม้ รวมถึงศิลปะเครื่องเบญจรงค์ เป็นต้น

3. เงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

ความสำเร็จของของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มีจุดแข็งที่สำคัญ คือ มีมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และตกทอดจากอดีต คงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยมีมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ได้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นชุมชน สังคมนับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา รูปธรรมที่ชัดเจน แสดงถึงรากเหง้า ความเป็นมา และความงดงามของจังหวัดสมุทรสงคราม คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (tangible cultural heritage) ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ทั้งอุทยาน ร. 2 วัดบางกุ้ง วัดจุฬามณี วัดศรัทธาธรรม อาสนวิหารแม่พระบังเกิด ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พิพิธภัณฑสถานบ้านเขายี่สาร พิพิธภัณฑสถานวัดไทร และพิพิธภัณฑสถานโพธิ์ใน “ตั้งเขียมฮะ” เป็นต้น คุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัดสมุทรสงคราม (Feilden and Jukka, 1998, p. 108) มีดังนี้ คือ

คุณค่าทางวัฒนธรรม (cultural value) ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางเอกลักษณ์ (identity value) ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าทุก ๆ สถานที่ล้วนมีความสวยงาม เป็นที่ติดตาตรึงใจของนักท่องเที่ยวและผู้ที่ได้พบเห็น อีกทั้งมีอายุทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่ยาวนาน อาทิเช่น วัดพงมาลัย ที่อยู่ติดริมแม่น้ำแม่กลอง สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2430, วัดบางแคใหญ่ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ติดริมแม่น้ำแม่กลองเช่นกัน ซึ่งได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อ พ.ศ. 2375, วัดอัมพวันเจติยาราม ตั้งอยู่ติดกับอุทยาน ร. 2 สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (นาค) พระอัครมเหสีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และทรงเป็นพระราชชนนีของล้านเกล้า รัชกาลที่ 2, วัดจุฬามณี สันนิษฐานว่าสร้างมาตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง แห่งกรุงศรีอยุธยา, วัดเขายี่สาร วัดประดู่ และวัดอินทาราม สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายเช่นกัน เป็นต้น

คุณค่าทางศิลปะเทคนิค (artistic and technique value) เน้นที่การออกแบบ เทคนิคการก่อสร้าง โครงสร้าง ประโยชน์ในการใช้สอย และฝีมือช่าง พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มีศิลปะเทคนิคที่วิจิตรสวยงามตระการตา บ่งบอกความเป็นตัวตน หรือเอกลักษณ์แต่ละยุคแต่ละสมัยที่จัดสร้างขึ้นอย่างชัดเจน อาทิเช่น วัดศรัทธาธรรม มีพระอุโบสถที่สร้างจากไม้สักทองฝั่งมุกทรงสำเภา, วัดบางกระพ้อม โดดเด่นที่วิหารเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตามแบบสถาปัตยกรรมจีน, วัดพงมาลัย มีเจดีย์หงสาวดีที่จำลองแบบเจดีย์จากหงสาวดี, วัดบางจะเกร็ง มีหลวงพ่อศิลา เป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก สร้างขึ้นจากหินแกรนิต ศิลปะโบราณสมัยทวารวดี, วัดบางแคใหญ่ มีพระพุทธรูปหินทรายแดงปางมารวิชัย, วัดจุฬามณี มีอุโบสถแบบจัตุรมุขที่ปูพื้นด้วยหินอ่อนจากเมืองการาจี ประเทศปากีสถาน เป็นต้น

ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ผู้นำในท้องถิ่น ชาวบ้าน และร้านค้าจำนวนจำนวนหนึ่ง พบว่า ประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดสมุทรสงคราม สรุปได้ ดังนี้

ประการแรก มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ เช่น ตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำอัมพวา นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ ที่ประกอบด้วยร้านค้าที่ตั้งอยู่บนริมฝั่งบางส่วน ทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำสินค้ามาขายบนเรือพาย โดยแม่ค้าสามารถพายเรือบรรทุกสินค้าออกมาขายเมื่อไหร่ก็ได้ ตามแต่ละช่วงเวลา สินค้าเกือบทั้งหมดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนในท้องถิ่นสมุทรสงคราม อาทิ อาหารพื้นเมือง ขนม น้ำมะพร้าวอ่อน ผลไม้ท้องถิ่น ผักที่ชาวบ้านปลูก เป็นต้น

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประการที่สอง คือ การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว ในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่ส่งผลให้ชาวบ้านมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ชาวบ้านทั้งในชุมชนท่าคาและชุมชนใกล้เคียงมีงานทำและมีรายได้เพิ่มจากการนำผลผลิตในครัวเรือนมาขายกว่า 200 ครัวครัว โดยมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังมีการจัดทำกิจกรรมฐานเรียนรู้โดยกำหนดให้ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนหมุนเวียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำฐานเรียนรู้ โดยมีรายได้จากกิจกรรม จึงสามารถกล่าวในภาพรวมได้ว่า การจัดกิจกรรมฐานเรียนรู้ดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากการมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง

ประการที่สาม การดำเนินการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพสูงนี้ ส่งผลให้ชาวบ้านมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีการฟื้นฟูประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังเช่น ประเพณีกวนกระยาสารท ซึ่งนิยมทำกันในวันสารทไทยตรงกับแรม 15 ค่ำเดือน 10 และได้นำเอากิจกรรมดังกล่าวเข้ามาเป็นจุดขาย มีการจัดกิจกรรมแข่งขันกวนกระยาสารท โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการชิมและให้คะแนน

ประการที่สี่ ความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นและหน่วยงานจากภายนอก เช่น มีการจัดการตลาดน้ำในรูปแบบคณะกรรมการชุมชน เพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน โดยรายได้ส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ, การสนับสนุนจากการศึกษาของระบบของตำบล ในด้านการอบรมภาษาอังกฤษให้แก่แม่ค้า การจัดอบรมในหลักสูตรการแปรรูปอาหาร, กระทรวงสาธารณสุขได้เข้ามาส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชุมชน ให้ได้มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว

การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ดังกล่าวนี้นับว่าตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อันนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพสูง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน เป็นสิ่งที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบการศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยขออภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. ผลวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามเป็นกลุ่มที่ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า เมื่อกล่าวถึง คำว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality tourist) จะหมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง สามารถใช้จ่ายซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวตามที่ตนเองต้องการได้ และขณะเดียวกันต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งด้านธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนี้ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับ ความหมายของคำว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพ ดังที่ สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ (2558) ได้ระบุว่านักท่องเที่ยวแบบคุณภาพ คือ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ เน้นการเร่งรีบ ชอบและปรารถนาการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า เน้นการสัมผัส ชิมซบ เรียนรู้ชื่นชม

ดังนั้น การท่องเที่ยวคุณภาพสูงสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้โดยต้องมุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุคุณภาพและมีกำลังซื้อในการท่องเที่ยวสูงกว่าตลาดทั่วไป การจัดพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และต้องคัดสรรสินค้าทางการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการ และรองรับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

2. นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มักจะใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วัน และชอบเดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่ สนใจด้านความงามของธรรมชาติ และวัฒนธรรมแบบไทย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงในจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น ตลาดร่มบรูว์ · วัดช่องลม · ศาลหลักเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม · วัดอินทาราม · บ้านสวนสมุทรสงคราม · อุทยาน ร.2. ที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ที่ยึดเหนี่ยว จิตใจของชาวพุทธศาสนิกชนอีกด้วย ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ยัง ต้องการสัมผัสกับคนในท้องถิ่น (The experimental tourists) โดยมีลักษณะเด่นคือ ชอบติดต่อพูดคุยกับคนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The existential tourists) ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีความต้องการฝั่งตัวเอง หรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น ชอบใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นเวลานาน ดังเช่น การศึกษาของ วาริชต์ มัชยมนุรุช (2554) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนานเหมือนการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ (Slow tourism) สอดคล้องกับ พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะมีการใช้ชีวิตท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ

3. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวระหว่างรุ่น พฤติกรรมที่พบได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกลุ่มนี้ นิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ โดยมีครอบครัวหรือญาติร่วมเดินทางและร่วมตัดสินใจ ซึ่งผู้สูงอายุนิยมเดินทางไปเที่ยวกับลูกหลาน ญาติพี่น้อง หรือคนในครอบครัว (พงศเสวก อเนกจรรย์พร, 2558) เช่นเดียวกับ Nimrod, G. (2008) ที่พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ คือ ไม่สามารถขาดเพื่อนร่วมเดินทาง

4. นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ มีความต้องการใช้บริการที่มีความสุภาพและหรูหรา ปลอดภัย สะดวกสบาย ในการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าความหรูหรา ทั้งการเดินทางโดยทางเท้า และทางรถยนต์ เช่น ถนนต้องมีความ ลาดชันน้อย เรียบ และสามารถใช้รถเข็นได้ นอกจากนี้ระยะทางในการเที่ยวชมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมงต่อรอบ ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (วาริชต์ มัชยมนุรุช, 2554) เช่นเดียวกับ กรวรรณ สังขกร และคณะ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ชาวไทยต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน เช่น การแค่วันครึ่งวัน หรือต้องใช้เวลาให้พักก่อนไปอีกสถานที่หนึ่ง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยของเมืองท่องเที่ยว ที่ตั้งของที่พัก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2552) และให้ความสำคัญกับการบริการด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่ที่นำเที่ยวต้องควรมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล มีจุดบริการด้านสุขภาพในสถานที่ท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์ (กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558) ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดีและคุ้มค่าจากผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก และมีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่ดีขึ้นเป็นพิเศษ

5. กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการติดเชื้อทางอาหารและน้ำได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S., Furong, C., 2009) และนอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอจุดเด่นของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งการเลือกซื้อสินค้า

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ระลึกของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเน้นเป็นสินค้าที่สามารถใช้เป็นเครื่องประดับบ้านได้ และราคาไม่แพงแต่ดูดี เพื่อให้เป็นของที่ระลึกแก่บุคคลอื่น และเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2554)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวคุณภาพสูง กลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรูปแบบที่นับว่ามีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุม 3 มิติ คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยดำเนินงานอย่างสมดุลระหว่างกันโดยไม่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายในพื้นที่ท่องเที่ยว และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นการท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมด้านศิลปะ หัตถกรรม หรือการทำอาหาร เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น และเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาการชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพเพื่อ ความยั่งยืนต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวคุณภาพสูงผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาดังกล่าวนี้ ล้วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพได้ โดยปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและลักษณะทางการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ ตามอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวมีคุณภาพและก่อเกิดศักยภาพยิ่งขึ้นไปอีก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก: ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยว

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากรายงานสภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว พบว่ายังมีจุดอ่อนในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกภาคการท่องเที่ยวของไทยเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ พบว่า มีจุดอ่อนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการ รัฐบาลส่วนกลางจึงควรจัดสรรงบประมาณสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

2. ด้านสวัสดิการจากรัฐ จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีความตั้งใจในการท่องเที่ยวคุณภาพสูง แต่มีอุปสรรคด้านรายได้และผู้ติดตาม รัฐบาลจึงควรมีการให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งเป็นกลุ่มชมรมผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้รัฐบาลอาจมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้เงินสนับสนุนการท่องเที่ยวคุณภาพสูงสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุบางท่านมีรายได้น้อย

3. ด้านนโยบายภาครัฐ เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล แต่ยังคงขาดการรับรู้จากผู้ประกอบการและกลุ่มผู้สูงอายุ รัฐบาลควรเพิ่มบทบาทในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุที่สำคัญ ๆ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น Tourism for All ในการเปิดเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งนี้รัฐบาลยังขาดการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อผู้สูงอายุ เช่น การขอความร่วมมือกับผู้จัดส่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ให้ราคาต่ำกว่าปกติกับกลุ่มผู้สูงอายุ จึงควรประสานงานกันเพื่อขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้ประกอบการรับรู้ไปในทางทิศเดียวกัน

ส่วนที่สอง: ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

1. ช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ควรเหมาะสมสอดคล้องกลุ่มผู้สูงอายุ จากการขอค้นพบผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว พบว่า การจะสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุบางที่

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เข้าถึงได้ยาก ดังนั้นอาจต้องประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมของผู้สูงอายุ หรือเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์มากขึ้น

2. ด้านบุคลากร ควรมีการพัฒนาฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการ ลักษณะพฤติกรรม และการบริการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถทำให้ผู้สูงอายุพึงพอใจประทับใจและเพิ่มโอกาสในการเดินทางท่องเที่ยวในอนาคต

3. รายการกิจกรรมการนำเที่ยวและการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการที่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ในการให้บริการจึงควรใส่ใจเป็นพิเศษมากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่น ๆ รายการนำเที่ยวในหนึ่งวันต้องไม่มากเกินไป และควรเป็นกิจกรรมที่ไม่หนักจนเกินไป คำนึงถึงร่างกาย สุขภาพของผู้สูงอายุเป็นหลัก และควรมีการจัดทำรายการนำ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สังขกร และคณะ. (2558). *การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จิราวดี รัตนไพฑูริย์ชัย. (26 สิงหาคม 2557). *ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทยเติบโตรับ AEC*. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Section: ASEAN: 1.
- ฉัตรเฉลิม องอาจชานศาล. (2551). การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด: ผลิตภัณฑ์ หรือ นวัตกรรมใหม่. *จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*, ฉบับที่ 4/2551, 3 – 12
- นพพร จันทรนำชู และคณะ. (2559). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุของผู้ประกอบการท้องถิ่นในภูมิภาคตะวันตกเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2559). รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย*, 36(2), 1 - 19.
- พัชรี ตันติวิภาวิน. (2557). การเปิดเสรีอาเซียน 2558 ในมิติของทุนทางสังคมของผู้สูงอายุไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8 (1) (มกราคม-เมษายน 2557), 229.
- ณิชนน ภมร และ พัทรี ตันติวิภาวิน. (2563). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านภาคเหนือตอนบนของไทย. *วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 6 (2) กรกฎาคม – ธันวาคม 2563, 31.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ. (2559). *แผนงานวิจัยการยกระดับการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพในภูมิภาคตะวันตกของนักท่องเที่ยวสูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว).
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2557). *การพัฒนา รูปแบบและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงรุกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีบทเรียนจากความสำเร็จ อุบัติภัย และมรณภัย ในภูมิภาคตะวันตกประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563*. นครปฐม:สถาบันวิจัยประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ. (2560). *สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://fopdev.or.th>.
- ราณี อิลิซันกุล และคณะ. (2552). *การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากทวีปยุโรปสู่ประเทศไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ (บก.). (2555). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ. (2554). *แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554; “การ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- พัฒนาอนาคตชนบทไทย: ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน” 27 - 29 มกราคม 2554, 189 - 193.
- สมยศ วัฒนากมลชัย และ ยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน. (2553). นักท่องเที่ยวสูงอายุ: กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 2(1), 95 - 103.
- สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ. (2558). *แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Thailand)*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- Aswin Sangpikul. (2007). Segmenting the Japanese Senior Travel Market: Implications for Thailand's Tourism Industry. *Journal of Hospitality & Tourism*, 5(1), 95 -106.
- Campbell, C., (2010). *Creative Tourism Providing a Competitive Edge*. *Tourism Insight*. Retrieved, from www.insights.org.uk/a
- Chiang, L., et al. (2014). A comparative study of generational preferences for trip-planning resources: A case study of international tourists to Shanghai. *Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 15(1),78- 99.
- Cohen, E. (1979). A Phenomenology of Tourist Experiences. *Sociology*, 13(2), 179-201.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News no. 23*: 16 - 20. ISSN 1388-3607.
- Kotler, P., and Armstrong, G. (2006). *Principles of Marketing*. 11th ed. New Jersey: Pearson.
- Mengyang, S. and Furong, C. (2009). *The researches on senior tourism security service criterions*. Tourism Institute of Beijing Union University. P.R.: China.

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา